

Газета заснована 1 вересня 1989 року

наш індекс 61671

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ Патріярха київського і всієї Руси-України Філарета

*Преосвященним архипастирям, боголюбивим пастирям,
чесному чернецтву та всім вірним української
Православної Церкви київського Патріярхату*

**ДОРОГІ БРАТТЯ І СЕСТРИ!
ХРИСТОС НАРОДИВСЯ! СЛАВІМО ЙОГО!**

Знову ми святкуємо подію, яка сталася понад 2000 років тому, коли Син Божий з'єднався з людською природою. Апостол Павло називає це «великою тайною благочестя: Бог явився у плоті» (1 Тим. 3: 16). Що це означає: «Бог явився»? Бог є дух, дух невидимий. Тому людина не може бачити невидимого. А для того щоб людина побачила Бога, Він став людиною, народившись від Пресвятої Діви Марії і Святого Духа. Ми знаємо, як народжується немовля від жаги чоловіка і жінки, а ось як народився Син Божий від Діви і Святого Духа – не розуміємо. Тому апостол Павло і називає це народження великою тайною.

Для чого треба було Сину Божому

стати людиною, тобто в одній особі, в одній іпостасі Сина Божого з'єднати дві природи – божественну і людську? Для Бога це було непотрібно, а для нас, людей, потрібно. Чому для нас потрібно? Тому що внаслідок гріхопадіння Адама і Єви, перших людей, ми стали рабами гріха і смерті.

Ніхто з нас не може визволитися від схильності до гріха і смерті. Чи не так? Так! Тому Бог зі Своєї безмежної любові до Свого творіння принижує Себе, з'єднується з нашою людською природою і стає подібним у всьому до нас, крім гріха.

Син Божий як життя та істина, ставши людиною, відкрив нам тайну життя світу і людини.

Закінчення на стор.2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

Різдвяне послання	
Вселенського Патріярха Варфоломія	2
3 хрестом на плечі	4-5
Виховувати в дітей пошану до рідної мови	6-7
Поезія Марії Гончаренко	8-9
Освіта має давати те, «що не відбереться»	10
Євген Сверстюк про час і свято життя	11-12
Один з нескорених	12-13
Спогад Тетяни МакКой про Різдво на Київщині	14-15

Церква і суспільство

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ Патріярха Київського і всієї Руси-України Філарета

Закінчення. Початок на стор. 1

Через Нього ми знаємо про священний акт творіння світу волею всемогутнього Бога; знаємо про те, що Божественний промисл керує світом, наро-

дами і кожною людиною, що кожен із нас має безсмертну душу, що існує вічне життя, що основою життя є любов – бо Бог є любов, що всі люди рівні за природою, бо вони є творінням Божим і браттями між собою.

Втілюючись, Син Божий не тільки показав нам путь життя, а подолав у нашій природі гріх. Яким чином? Взяв на Себе наші гріхи через відповідальність за них перед Богом. Взяти на Себе відповідальність – це означає понести за них покарання. І Він ці покарання поніс, з волі Божої, але від грішних людей, які розп'яли Його на хресті. Син Божий, Господь наш Ісус Христос, перетерпів страждання на хресті добровільно заради нашого визволення від гріха. І помер теж добровільно. Помер заради того, щоб перемогти воскресінням смерть у людській природі.

Тепер усі люди мають можливість через віру і покаювання очищатися від гріха, жити праведно і успадковувати Небесне Царство і вічне блаженне життя. Прийде час, коли в нашому тілі буде переможена смерть через загальне воскресіння із мертвих. Усе це звершив для нас, людей, Син Божий через народження від Пресвятої Діви Марії. Не було б Різдва Христового – не було б і спасіння від гріха і смерті. Тому в різдвяних колядках ми співаємо: «Ой, радуйся земле, Син Божий народився!».

Україна святкує Різдво Христове у складних умовах: на Донбасі йде війна, наші найкращі сини й дочки помирають за волю України, люди страждають. Церква закликає вірних до терпіння у стражданнях. Але сенс земного життя полягає не в терпінні, а у праведності і благочесті, в любові один до одного і в любові до Бога. Праведність – це властивість життя людини, коли вона співстраждає і співчуває знедоленим, і виконує покладені на неї обов'язки. Україна – мирополубива

держава. З нами правда, а там, де правда, – там Бог, а де Бог – там завжди перемога. Тому ми віримо в нашу перемогу!

Дорогі браття і сестри! Пам'ятаймо, для чого народився Син Божий від Пресвятої Діви Марії у Вифлеємській печері. А я вітаю вас із цим великим християнським святом Різдва Христового і з Новим Роком. Вітаю зі святом Президента України Петра Порошенка, Верховну Раду, Український уряд, наші Збройні сили, вірних і мужніх захисників нашої Батьківщини, які не шкодують навіть свого власного життя. Вітаю всіх наших земляків-українців, розсіяних по всьому світу: в Америці і в Канаді, в Європі і в Австралії, які люблять свою Батьківщину і допомагають їй.

У ці радісні різдвяні дні подякуймо нашому Спасителю, Господу нашому Ісусу Христу, за всі Його благодіяння до нас, за радощі і скорботи. Будемо благодіяти Його, щоб Він простив усі наші гріхи, вільні і невольні; щоб дарував Україні перемогу над агресором; благословив Українську державу і весь український народ у 2017 році; дарував нам мир, злагоду, єдність; щоб ми керувалися в житті любов'ю до Бога і ближніх, і до України; щоб ми ходили дорогами правди і не звертали на криві дороги. Хай світлосяйне проміння Вифлеємської зірки осяє нашу душу і серця світлом миру, любови і правди!

Христос народився! Славимо Його!

*Філарет,
Патріярх Київський
і всієї Руси-України
Різдво Христове, 2016 / 2017 р.,
м. Київ*

На стор.1 світлина Pascal Hallov

голод, злидні...

У квітні минулого року ми мали нагоду, разом з Святійшим Папою Римським Франциском і з Блаженнішим Архiepіскопом Афінським

ної людини, яка приходить у світ, тепер відкритий шлях обоження за благодаттю. Ми всі стали «Богоемнісними». «Нема вже ні юдея, ні язичника; нема ні раба, ні вільного; нема ні чоловічої статі, ні жіночої; бо всі ви – одно в Христі Ісусі».

На жаль, Євангелія Різдва знову оголошена в світі, де чуємо брязкіт зброї, де чиниться неспровоковане насильство по відношенню до осіб і народів, де домінує нерівність і соціальна несправедливість. Нестерпні умови, в яких перебувають незліченне число дітей, жертви воєн, нестабільна ситуація, різноманітні експлуатації, переслідування і дискримінації,

захисних жертв військового насильства, расової та релігійної дискримінації і несправедливості, число яких постійно зростає.

Свято Слова Божого, що став Немовлям Христом, котре розшукується світською владою, за оповіддю євангелиста Матвія, нагадує нам і закликає дбати про дітей, оберігати цих вразливих жертв і поважати священність дитинства.

Звичайно, діти та чутливі душі перебувають під загрозою і в політично та економічно розвинутих країнах більш стійкого миру, через велику кризу шлюбу й сім'ї, різні утручання, фізичне та психічне насильство. Душа дитини змінюється під впливом електронних засобів масової інформації, особливо телебачення й Інтернету, та радикальної зміни способів комунікації. Невгамовна економіка перетворює їх з юного віку на споживачів, а евдемонізм швидко відбирає їхню дитячу невинність.

З огляду на ці небезпеки, Святий і Великий Собор Православної Церкви звернувся до дітей і молодих людей «з особливою любов'ю і ласкою», згадуючи в своєму окружному посланні: «Серед численних суперечливих ви-

значень дитинства наша свята Церква акцентує слова Господа нашого: «Якщо ви не навернетесь і не станете, як діти, не ввійдете в Небесне Царство», та «Хто Царства Божого не прийме як дитина, той не ввійде до нього», а також – що наш Спаситель мовив про тих, хто «боронить» дітям іти до Нього, та про тих, хто «спокусить» їх».

Тайну Різдва прекрасно відображає кондак свята: «ради нас народилося Дитя нове, Предвічний Бог». Бог Слово, як дитина, і дитина, як Бог, являється людям з «чистим серцем» і з простотою дітей. Діти розуміють істину, яку «премудрі і розумні» не можуть осягнути. «Завдяки дітям лише дітям можете виправити Єрусалим», зазначає Одиссеос Елітіс у своїй поемі «Від ближнього».

Браття і чада в Господі, звертаємося до всіх зібраних Вас, закликаючи поважати ідентичність і священність дитинства. Зіткнувшись з глобальною кризою щодо біженців, яка торкнулася, насамперед, прав дитини, перед лихом дитячої смертності, голоду, дитячої праці, тілесних ушкоджень та психічного насильства, а також ризиком зміни душі дитини через неконтрольоване ви-

Богородиця Замилування. Ікона з Греції. Перебуває в приватній колекції

користання та вплив сучасних електронних засобів зв'язку і підпорядкування їх споживачтву, проголошуємо 2017 рік – роком захисту священності дитинства, запрошуючи всіх людей визнати і поважати права і недоторканність дітей.

упевненість, що останнє слово в історії – не за злом, хоч би в якій подобі воно було, і не можна дозволяти йому спрямовувати хід історії».

Тому поклоняємося в покорі і покайні Спасителю, який навідав нас із висоти, і хвалимо божественним співом велику Божу тайну нашого спасіння, схиляючи коліна перед Пресвятою Богородицею, що тримає на Своїх руках Дитя Ісуса. Посилаємо з безсонного фанара святочні вітання: «Христос народжується – славіте, Христос з небес – зустрічайте!» всім далеким і близьким чадам Константинопольської Церкви, і направляємо наші отцівські побажання і наше патріярше благословення.

«Отже, зміцнійтеся у благодаті Христом Ісусом». Давайте всі разом прагнути з вірою і щирою любов'ю єдиними зусиллями нового життя в Церкві, дотримуючись всього, що Господь наказав. Він же з нами «по всі дні, до кінця віку».

Різдво, 2017

† Константинопольський Варфоломій, палкий молитвеник перед Богом за всіх Вас

Настоятель церкви св. Арх. Михайла о. Микола ГНАТІВ

по зіроньці, по зіроньці
і по ясному місяцю.

Витри, Панно, слізку в оці —
то калина, а не кровця,
і зіронька, і зіронька,
і місяць ясененький.

Сіються вогні смертельні
З хижой Росії,
Але в небі не затьмили
Золоті надії.

Ясні зорі розквітають,
Місяченько дзвонить;
Там на сході в ніч святую
Білий ангел ходить.

Білий ангел сповіщає:
«Народився нині
Син від Бога — Переможець
В поміч Україні!»

Зникнуть люті окупанти,
Підуть до безодні.
Син від бога — Переможець
В нашому народі.

Спільнота Патріяршого паломницького центру УГКЦ щиро вітає Вас із світлим празником Христового Різдва.

Разом з Вами нині вирушаємо в мандрівку до Божих ясел, разом йдемо за Зорею, разом з Вами живемо сподіваннями Неба. Не втомлюємось дорогою, не перестаємо любити, не ховаємо свого щастя бути з Вами, радіти з Вами, йти разом з Вами, щоб поклонитись Предвічному Богу!

Христос рождається!
Славимо Його!

Вітаю редакцію газети з Новим роком та Різдвом Христовим!

Укріпи, Боже, нас у Вірі, пошли нам Духа переможного, подай нам єдність і злагоду.

Борис ТКАЧЕНКО, м. Лебедин

Вифлеєме радій нині

Вифлеєме, радій нині,
Пророк Міхей це передає,
Бо за містом, там у стайні,
Голос Божий залунав

День цей чутний і прекрасний,
Це свято неба і землі,
Всемогутній Бог рождений,
У вертепі в яслах у скалі.

Ніч Господня тиха славна,
Пастухи сплять міцні,
Бо це радість невимовна,
Співають ангели пісні.

Ігор КАЛИНЕЦЬ

Колядка

Лежить Хлопчик у кошарі,
несім Хлопчиківі дари:
по зіроньці, по зіроньці
і по ясному місяцю.

Зчудувалась Чиста Діва —
над Дитятком плаче з дива,
і зіронька, і зіронька,
і місяць ясененький.

Йшли ми, Панно, з України,
і вломили пук калини,

Зеновій Філіпчук

Віншування

Дай Боже, миру!
Всім і повсюди,
Щоб зрозуміли й повірили знов:
Будуть навіки у злагоді люди,
Як засяє в їх душах Любов —
Чиста, цілюща, дивна й проста,
Всепереможна у силі Христа.

Христос народився! Славимо Його!
Будьмо з Ним вірні, що б не було.

Білий ангел сповіщає

Ой дивились наші хлопці
На Різдво до неба —
Чи не вийшла ясна зірка,
Бо ж година темна...

Бо ж година неспокійна,
Спалена війною.
Наші хлопці захищають
У землянках волю.
А у світі час приходить
Мирного Дитяття.
А до нас летять із боку
Кулі та снаряди...

Простір дії

Тетяна МакКой, незалежний журналіст, США

З ХРЕСТОМ НА ПЛЕЧІ

«Наша віра» й наша сила після Євгена Сверстюка

Євген Сверстюк дійшов до власної Голгофи в ССРСР з хрестом на плечі, ім'я якому – істинне правдолюбство. Навіть після реабілітації інакомислячих «шістдесятників» він залишався самим собою, жодні соціальні віяння та політичні вітри не зігнули в ньому того дуба, що й нині, через два роки по його смерті, шелестить свіжим листом (про це писала «Нова газета», яка друкувала багато чого з-під його пера, доки 1 грудня 2014 р. цей ще один лицар нашого згорьованого українства не відійшов у засвіти). Тим «листом» є, насамперед, газета «Наша віра» – православно-історико-філософський та культурологічний часопис, заснований 1989 року Сверстюком і виплеканий на очах в Україні-мачухи, але, на жаль, не на її коштах. Проповідуючи древнє, від 1054-го, православ'я й вічні християнські цінності, це видання ненав'язливо посилає в аудиторію Христові заповіді, користуючись багатогранною палітрою й голосами людей, які знають ціну життю.

Скажімо, це в 1994-му газета опублікувала (вперше в Україні!) публіцистичний есей українсько-американського літературного критика й мовознавця Юрія Шевельова (Шереха) «Москва, Маросейка», що навіть для посттоталітарного тогочасся був твором занадто сміливим. Не раз звучало зі шпальт газети проникливе слово Василя Барки, автора знаменитого «Жовтого князя», та письменниці Ольги Мак (Канада). Довго друкувалась тут і Надія Світлична... Та сама, яка українська діаспора Сполучених Штатів знає як укладачку промовистого «Вісника репресій України» й кореспондентку Української служби радіо «Свобода». У 1970 році вони із Сверстюком знайшли під Васильковом на Київщині тіло забитого катєбістами Алли Горської й поховали, щоб поховання та надмогильні були вартими її пам'яті. Перш ніж бути засланю через кілька років до лагерів суворого режиму за «антирадянщину», Світлична встигла кинути в лице слідчому КГБ: «Я просто людина, життя подарувало мені щастя спілкуватися з широким колом творчих людей, і репресії проти них я сприймаю як репресії проти мене...» «Я просто людина...» Хто із нас може без докорів сумління приміряти до себе цей високий стандарт самооцінки? Усі ми «просто люди», але багато хто, як і за советських часів, обирає ту хату, що скрає: нічого, мовляв, не знаю й знати не хочу. Від декого в Україні я чула, що у військоматах беруть на «плату» 6000 гривень, від тих, хто хоче уникнути призову «на Донбас». Страшно не так те, що «беруть», як те, що «кладуть»... А також подібне не на жарт підриває добродійництво в діаспорі: хтось там багатіє на всеукраїнському горі («кому війна, а кому – мати рідна»), а в нас тут люди часто діляться останніми центами. [...]

Мало не кожен в Україні носить хрестика на шиї, але читають не «Нашу віру», а лискучі журнали з кіоску на зразок Cosmopolitan, який у себе на батьківщині, цебто в нас у Штатах, вважається непристойним. Але це ще півбіди... Інтернет багатьом, включаючи й українських журналістів, замінив Біблію, відтіснив від вітваря, пропонуючи готову «жуйку», яку навіть в Америці багато хто ковтає інертно, піддаючись не завжди чесній пропаганді. Якби це було не так, то хіба чула б я з України, причому від освічених і начитаних людей, ось хоча б і таке: «Так отой ваш новоявлений «Жириновський» (що треба було розуміти «Трампа» – авт.) і справді претендує на президента?!...»

Ось на такому підґрунті «Наша віра», не втрачаючи віри в Україну, намагається проповідувати складну філософію Христа-Спасителя: любити –

навіть коли сусіда позаганяв твоїх курей (та ще й з мітками на хвості!) до власного курника... навіть якщо в Україні наші долари йдуть не туди, куди треба... навіть коли під час відвідин Освенціма правниці замордованих неприємно... Освенцім, до слова, є земним втіленням пекла, як і те ж Косово, скажімо, чи «наш із вами» Голодомор. Згідно з теологічним визначенням, пекло є місцем абсолютної втрати святості. Щось таке, що релігія безсила зупинити, не маючи, по суті, пояснень на вічне запитання зі знаком оклику в кінці: «І це Христос хотів би, щоб я любив Гітлера?!...» Але, як читаємо в тій же «Нашій вірі» – відкритим текстом чи «між рядками», прозою чи віршем, а то й «шапкою» чи заголовком – християнство формує наші чесноти, завдяки чому ми вчимося відрізняти добро від зла,

зерно від половини, щирість від розрахунку, кохання від хтивости... Окрім того, в світі, повному руйнації від технологічних процесів та геополітичних апетитів, християнство пропонує нам ще й антишокову терапію, душевний комфорт – залученням до благодійництва, глибшим вивченням біблійних істин, потребою прощення, молитвою перед іконами чи просто запаленою свічкою...

Саме цілюща сила християнства провела його розбитими в пух і прах путівцями історії до вінця наймасовішої релігії в світі... Провела кризь криваві гоніння, розколи, чвари, скандали, конфесійні міжусобиці, війни й особисті травми... І ми сьогодні, як містка висловила редактор «Нашої віри» Раїса Лиша, це бачимо небо, шлях і обрій перед собою. Власне, вона не любить багато говорити. Вона пише... Вдумливу прозу, вірші (збірка «Зірнула зірниця», спогади «Дерево світу зітхає», наприклад, і справді бринять мелодією серед «гарчання вовкодавів кінця ХХ сторіччя», як влучно сказав автор передмови Юрій Віташ – її колега, однодумець і чоловік), есеї й інтерв'ю, які часто «повлять-ся» на ходу – в короткій розмові з кимось...

Серед авторів газети ми, читачі, бачимо впродовж 26 років її існування представників різних християнських конфесій – Патріярха Київського і всієї Руси-України Філарета (УПЦ КП) та Блаженнійшого Любомира Гузара (УГКЦ), добре знахих Патріярха УАПЦ Димитрія та Архiepіскопа Харківського і Полтавського Ігоря (Ісіденка), Єпископа УГКЦ Бориса Гудзяка (єпархія Св. Володимира Великого в Парижі) та настоятеля православного храму Св. Покрови, що в селі Рубанівське на Дніпропетровщині, о. Василя Пишиного... Останній, до слова, запустив до обігу щомісячник «Молодці українці!»: про українство і його духовні начала, філософію буденних речей, культурну спадщину, персоналії, що творили нашу історію, і нас – зі своїм одвічним пошуком істини. Також громада храму Св. Покрови видала книжку земляка Юрія Фоменка («Хранитель степу»), який, облишивши свій біз-

нес, пішов добровольцем на війну. І «Наша віра» охоче друкує й цього чоловіка...

Подібні Фоменку автори є серцевиною «Нашої віри» – як і жадав того Євген Сверстюк, вони звертаються до газети, як до вітваря, шукаючи свою свічу, свою «Божу правду». У декого це виливається у сповідь, у декого – в проповідь, бо мудрим є що сказати, а досвідченим є чому навчити. Це стосується, насамперед, Василя Овсієнка і його аналітичної хроніки шістдесятництва, правозахисника й релігійознавця Мирослава Мариновича, поета, дисидента й громадського діяча Миколи Горбала, науковця і фольклориста Людмили Іваннікової, громадського діяча, журналіста Тараса Марушика, Шевченківського лауреата, письменниці Віри Вовк з Бразилії, письменника Андрія Кондратюка, мовознавця й журналіста з досвідом «самвидаву» Святослава Караванського, який нещодавно залишив нас, політика, економіста й громадського діяча Олександра Сугоняка, істориків Володимира Рожка та Бориса Ткаченка, майстрині пера, журналістки Антоніни Пипко... А Осип Зінкевич, директор і засновник видавництва «Смолоскип», якийсь

так зумів заповнити собою редакційну атмосферу, що без нього важко її й уявити.

Коли рейдери викинули «Нашу віру» на вулицю, він дав їй притулок у своєму тісенькому «Смолоскипі», не кажучи вже про те, що підтримував повсякчас і дією, і добрим словом, і грішми...

Так, гроші ще не втратили своєї ролі навіть там, де, здавалося б, усе має триматися на Божому благословенні. Незалежна газета Сверстюка вижила й продовжує з перебоями виходити на самій передплаті та людських пожертвах, відмовившись заробляти на рекламі та служити можновладцям – в обмін на натоптаний гривняний рахунок у банку.

Саме це приваблює до неї людей з вільного світу – зарубіжжя. [...] В США про «Нашу віру» можна прочитати в декількох книжках зарубіжних авторів – хоча б і в аналітичній праці Ендрю Вільсона The Ukrainians: Unexpected Nation (London: Yale University Press, 2002), до якої ввійшли уривки інтерв'ю з Євгеном Сверстюком від 24 березня 1998 р. Видатні персоналії із Заходу бували і є гостями в редакції, як ось экс-посол США в Україні Вільям Тейлор чи геополітик Збігнєв Бжезінський, який задовго до нинішніх процесів в Україні спрогнозував їх, відводячи Україні ключову роль у збалансуванні влади в Евразійському регіоні та обмеженні російських геостратегічних амбіцій. І, звичайно ж, знаходять в часописі діяльну підтримку інтелектуали й громадські діячі з Ініціативної групи «Першого грудня», які прагнуть окреслити перед народом України конкретні шляхи втілення тієї ролі в реалії. І все ж 1997-й рік, коли часопис увійшов у п'ятірку найтиражніших некоммерційних видань – з 55-тисячним числом передплатників, на жаль, більше не повторюється. Дива й нема, бо про українців ще не скажеш, що вони не уявляють свого життя без церкви, як і ті ж канадійці чи американці.

Мультирелігійна культура тут настільки проникла в тканину суспільного життя, що церкви стоять на кожному перехресті, і нікого не турбує, якої

ти віри і чи переступаєш їхній поріг – були б твої дії продиктовані добрими намірами. І все ж саме Америка, а не Британія (яка в 1600-х завезла на континент церковні порядки, догми та непокору їм, релігійні традиції й ритуали) сьогодні дикує світ учерть наповненими церквами. Мабуть, люди знаходять в релігії те, на що не мають відповідей від політиків. Саме віра допомогла Америці уникнути голоду в роки Великої депресії, коли уряд виявився безпорадним перед кризою, хоч як намагаються російські «аналітики» довести протилежне: голод у Штатах таки був! Що й справді утримало Америку над пріровою голоду в 1930-х, то це ота многолика турбота про ближнього, якої вчить Христова заповідь і яка засіла в крові, жилах та помислах простого американця. Люди ділились останнім з подорожнім, що кидав ферму й мандрував з дітьми та вузлами до Каліфорнії. Навідувались до віддалених, забутих Богом ферм з кошиками кукурудзи, картоплі, бобів – що Бог послав, тим і ділились із сусідами. Лікарі, не думаючи про платню, днями й ночами мандрували по дворах та підліковували. Вчителі вигрібали вдома всі закутки й приносили до школи найбільшим дітям яблуко чи варену картоплину...

А нас у радянській школі, заплісуючи очі на вчинений партійними «божками» Голодомор, вчили, що в капіталістів «людина людині – вовк!» Утім, якщо зазирнути в учорашнє Штатів, то не все починалось з високої моралі та глибокої віри. Першу церкву в Нью-Амстердамі (нинішній Нью-Йорк) збудували в 1642 р. на кошти, зібрані під час «п'яних» весільних гулянь. Алкоголь був такою ж звичною річчю в Новому Світі, як і молитовник, а хмільний сидр (hard cider) навіть служив певний час валютою. У в'язницях спиртне було в раціоні на одних правах з юшкою та водою й не підлягало оподаткуванню. Однак у пуританів Масачусетса не знайдецься милости до безневинних жінок, брутально звинувачених у «відьомстві» і безжалісно страчених у 1690-х.

Святування Різдва було заборонено від 1651-го й каралося 5-шпінговим штрафом. Дарування поступово виростало до величини, за яку мало не билися. Німці, від 1680-х густо заселившись Мангетен та Пенсильванію, про Св. Миколая «забули» ще в Європі – під тиском лютеранства, яке проповідувало верховенство над ним, зокрема в місії дарування. Христа-дитяти (Christkind). Протестанти-британці, обрізавши крила Св. Миколая, визнавали подарунки протягом «12-ти днів Різдва» і особливо на Новий рік. Ще якийсь старалися шанувати Сінтер Клааса сім'ї голландців-старовірів, роздаючи дітям апельсини й імбирні пряники на

вечерю 5 грудня. Отож Св. Миколай, подолавши шлях від Мир до Нового Світу, кілька століть мусив перебиватися з хліба на воду, маючи сильну конкуренцію в особі процвітаючих покровителів європейських іммігрантів – Св. Георгія, Св. Андрія та Св. Патрика.

Однак узвичаєні в генофонді іммігрантів прадідівські традиції зробили своє, і вже на момент війни за незалежність від Британії (1775–1783) Св. Миколай перейшов на part-time; на сьогодні він, Санта Клаус, створив в Америці «імперію доставки дарунків», втіснувшись в Різдвяний календар (Різдво офіційно визнали в 1870 р.) і мирно розділивши із Всевишнім місію «любоби до ближнього».

О цій порі, коли повсюдно все ще панує експресія Різдвяного милосердя, доречно було б згадати тих братів та сестер «Нашої віри» із закордоння, які, не вичікуючи нагоди, допомагали матеріально упродовж цих мало не тридцяти років – не Сверстюку і не Лиші з Вітшамем нести їхнього хреста, а нам з вами, шановні читачі і всі, хто ще потребує Божого слова й світла. Насамперед, це невтомна діячка в царині православного християнства Надія Мірчук з Лівінгстона (штат Нью-Джерсі) і згадувана вище Надія Світлична, подружжя Софія і Олесь Скопи із Сан-Дієго (штат Каліфорнія) (їхня родина, зокрема дочка Віра Скоп і нині допомагає газеті), громадський діяч і меценат Роман Воронка з Нью-Джерсі, Дарія Бродхед, Катерина Щербань та Леся Храплива-Щур з Канади, подружжя Любомира і Теодосія Крупі з Моррістауна (штат Нью-Джерсі), Зіновій Квіт з Філадельфії (штат Пенсильванія), героїчний борець за волю України, діяч ОУН-УПА, що був водночас активним автором часопису Степан Семенюк з Польщі і віднедавна – добре відомий журналіст і громадський діяч Микола Галів з Нью-Йорку.

Цих людей недарма вважають в редакції «Нашої віри» добрими янголами, хоча декого з них вже й немає в живих... Однак доброчинство їхнє живе та кличе, шановні читачі, проявити силу волі й духу, підставивши під хреста й своє плече. Долучитися до утримання на плаву часопису, який потрібен сьогодні Україні, мов ковток води, – і справді свята справа. З цим звертається до читачів-українців та земляків за кордоном невеличкий, але працелюбний, мов бджола, колектив редакції: аби часопис не замовк, а виконував свою духовно-просвітницьку місію й далі.

*Скорочено
«Нова газета», 13 січня 2017, Нью-Йорк,
США*

Стаття-роздум Тетяни МакКой «З хрестом на плечі» написана з ініціативи авторки, котра, живучи в Америці, не перестає вболівати за справи в Україні і розуміє значення вірної чесної преси, від якої великою мірою залежить доля і розвиток держави та становлення національно-суспільної свідомості. Бо правдиве слово, як і вся глибока образотворчість буття, невід'ємно пов'язане зі свободою особи й народу.

Редакція висловлює глибоку вдячність пані Тетяні МакКой за її добротворчу ініціативу розврушити українство та привернути увагу до збереження в нашому житті тих вічних смислів, які рятують не лише Україну, але й людину та світ. Щиро дякуємо також творчому колективу «Нової газети» (США) за цю з багатьох оглядів важливу публікацію.

Зауважимо, що авторка не мусила ставити собі за мету згадати всіх добродіїв та авторів, які зробили свій внесок у велике дійство часопису. Чимало ще імен можна було б назвати і з України, і з діаспори... І то багата тема для дослідження.

До речі, діаспора прийшла в Україну на

початку 90-х як справжній волонтер, свідомий своєї шляхетної місії і незнищенної рідності рятівник. Діаспорні українці шукали, де докласти зусилля для піднесення національного життя. Їх було видно і чути. На відміну від нерідко більш мовчазних, заклопотаних невиласними проблемами передплатників газети в Україні. Тому мимоволі з'являлося враження, наче за кордоном читачів більше ніж в Україні. Хоч насправді це не так.

Але приклад надхненної й злагодженої підтримки представниками української діаспори не лише нашого часопису, а всіх сфер національно-культурного життя в Україні показав, як багато може зробити навіть одна людина, яка носить в душі цільний рідний всесвіт і є свідомою своєї мети й високого призначення.

А сьогодні, в нових випробуваннях, ми знов бачимо, що є речі, які суспільство жодним чином не повинне лишати поза увагою, пускати на самоплин. Бо це наш з вами світ, який ми творимо, рятуємо, розвиваємо...

Раїса ЛИША

*Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ,
м. Ірпінь*

Москва не хоче віддавати мощі Святого Петра Калнишевського

Нещодавно в Києві вийшли друком спогади державного і громадського діяча Івана Рішняка «Своєю стежкою іду».

Мемуарист розмірковує: «Я часто думаю: як трапилося, що ми, нація, якій дарована найродючіша земля на планеті, досі не збудували собі гідне життя?! І що треба зробити, аби й на нашу вулицю прийшло Свято?... Додаю єдиного висновку: нам усім треба щиро помолитися, попросити вибачення у Господа за ті десятиліття нав'язаного нам «атеїстичного мракобісся», за зруйновані храми в душах людей та Віру в їхніх понівечених Голодомором, репресіями серцях».

Іван Рішняк розповідає, зокрема, про діяльність очолюваного ним Благодійного фонду імені Петра Калнишевського. Фонд багато зробив для повернення із забуття доброго імені останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського, якого Катерина II ув'язнила в підземелля Соловецького монастиря. Там отаман пробув чверть століття.

Завдяки діяльності Фонду Петра Калнишевського останньому кошовому встановлено пам'ятники. В рідному селі отамана Пустовітвіці (нині Роменського району на Сумщині) відбудовано Свято-Троїцький храм, який Калнишевський збудував власним коштом у 1773 році. Також Петро Калнишевський власним коштом спорудив із десятків церков по всій Україні.

Завдяки копійці праці виконавчого директора Фонду письменника Данила Кулиняка побачило світ багато різних публікацій, художніх творів, пісень, фільмів, радіопрограм про життя і діяльність Петра Калнишевського.

У 2008 році, на честь 1020-річчя Хрещення України – Руси Українська Православна Церква Київського Патріархату ухвалила приєднати Петра Калнишевського до лику святих. Художник Дмитро Григоров виготовив кілька ікон Петра Калнишевського. Одну з них Фонд урочисто передав парафіянам Свято-Троїцької церкви села Пустовітвічки.

А церква Московського патріархату лише через шість років прийняла рішення про призначення останнього кошового до лику тільки місцево вшанованих святих Запорізької єпархії. Також канонізувала Калнишевського Архангельська єпархія. Але не більше.

Іван Рішняк повідомляє: «Тривалий час місце поховання Калнишевського було невідоме. Нещодавно знайдено та ідентифіковано його останки. Але передавати мощі Росія не збирається. Дрібну частину останків Калнишевського передано в запорізький храм».

Царська Росія замучила отамана Калнишевського. Комуністична Росія замовчувала його діяльність. Нинішня Росія продовжує тримати навіть останки кошового отамана на чужині.

Іван Рішняк зазначає: «На Соловках, у Воркуті, у промерзломому «несходимому» Сибіру замучено й катовано сотні тисяч, мільйони українців! Великомученик Святий Петро Калнишевський уособлює всіх відомих і невідомих, він залишається довічним «останнім кошовим отаманом», щоб нагадувати грядающим поколінням про нескореність українського народу».

Педагогічна сторінка

**Іван ЮЩУК, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
член Координаційної ради з питань застосування
української мови в усіх сферах суспільного життя
при Міністерстві культури України**

ВИХОВУВАТИ В ДІТЕЙ ПОШАНУ ДО РІДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Закінчення. Початок у ч. 12, 2016

Французький розвідник Божо 1698 року занотував: «Пісні українські вражають красою». **Турецький мандрівник Евлія Челебі 1657 року відзначив, що українці «давній народ, а мова їхня ще більш всеосяжна й багата, ніж фарсі, китайська, монгольська та всякі інші».** Німецький поет і перекладач Фрідріх Боденштедт з захопленням писав 1845 року: «У жодній країні дерево народної поезії не видало таких великих плодів, ніде дух народу не виявився так живо і правдиво, як серед українців... Створити такі всебічно досконалі народні пісні міг лише народ надзвичайно високої культури. Українська пісенна поезія є найвища не тільки серед слов'ян, а й у світі».

Такі висловлювання мають бути на стендах у кожній школі – діти повинні повсякденно відчувати гордість за свій народ і його культуру та мову. Так виховують дітей у Польщі, Франції, Чехії і в Росії теж.

Діти мають знати, що наша мова не вчорашня – її корені сягають у глибоку давнину. У II тисячолітті до н.е. частина племен, що жили на території сучасної України, подалася за Гімалаї, на Індостанський півострів. Зрозуміла річ, вони понесли з собою й ту мову, якою тоді розмовляли на своїй прабатьківщині.

І досі в українській мові збереглося чимало слів, що їх вживали наші предки понад чотири тисячоліття тому. Ось деякі з них: санскритське *tata* і наше *тато, татар – мати, bhrtar – брат, dila – день, pak – ніч, ahni – возонь, nabha – небо, hima – зима, bhagah – багато* тощо. Отже, елементи української мови формувалися тисячоліттями, як і все у світі. Але те саме можна сказати й про будь-яку іншу слов'янську чи неслов'янську мову, що й українська, належить до індоєвропейської сім'ї.

Справжнім початком нашої мови був час, коли певна група слов'янських племен виділилася із загальнослов'янського масиву й почала формуватися як окремий народ. Це сталося в VI столітті. Слов'янські племена в цей час заселяли простір між Дніпром і Карпатами. У 558 році сюди зі сходу посунули жорстокі тюркомовні авари. І тоді, рятуючись від насилля чужинців, частина слов'ян подалася на південь (південні слов'яни), частина – на захід (західні слов'яни). Наші предки залишилися на своїй землі, перетривали аварів і невдовзі заснували свою державу з центром у Києві.

Як ж спільнослов'янські слова збереглися в нашій мові від VI століття? Як їх визначити?

Щоб виявити таку лексику, доцільно зіставити словниковий склад нашої мови з мовами тих слов'янських народів, які не межують з Україною і, отже, не могли пізніше запозичувати одні в одних слова, як, скажімо, поляки й українці чи росіяни й українці. Втім, російська літературна мова сформувалася на основі староболгарської з домішками давньоукраїнської.

Зіставлення лексики української мови з верхньолужицькою, чеською, словенською, сербською та хорватською мовами показало, що від спільнослов'янської доби, тобто від VI століття, у нашій мові збереглося понад 13 тис. слів, якими ми й тепер користуємося, як ними користу-

валися наші предки півтори тисячі років тому. В українській мові є 7,5 тис. слов'янських слів, спільних з верхньолужицькою мовою; 10,8 тис. слів, спільних з чеською; 9,3 тис. – зі словенською; 10,2 тис. слів, спільних з сербською і хорватською.

Українська мова, отже, – центрально-слов'янська. Той, хто знає українську мову, легко порозуміється з будь-яким слов'янином, чого не можна сказати про користувачів російської мови.

Коли Володимир Великий хрестив Русь-Україну, він як літературну мову запровадив давньоболгарську, на яку перші проповідники християнства серед слов'ян Кирило й Мефодій перекладали богослужбові книги. Тому українська мова протягом століть розвивалася тільки в усній народній творчості: народ плекав пісні, казки, перекази, легенди, прислів'я, приказки. Ось явно ще дохристиянська купальська пісня, яка збереглася на Івано-Франківщині:

*Гей, око Лада, Пеле Ладове,
Гей, око Ладове, ніч пропадає,
Бо око Лада з води виходить,
Ладове свято нам приносить.
Гей, Ладо! А ти, Перуне,
Дай дочекати Ладі Купала.*

Усе тут – і особливий ритм, й імена дохристиянських божеств – старовинне, тільки не мова. Таких і пізніших народних пісень у нашого народу назбирається щонайменше 200 тисяч. Хіба це не багатує література, хоч і усна?

У Литовсько-Руському князівстві (XIV–XVI століття) наша мова стає державною літера-

Галина Захарясевиц-Липа. «Вазон», 1967 р.

Турецький мандрівник Евлія Челебі 1657 року відзначив, що українці «давній народ, а мова їхня ще більш всеосяжна й багата, ніж фарсі, китайська, монгольська та всякі інші».

турною мовою, точніше говірка волинської української шляхти, адже саме в Луцьку тоді творилися найважливіші державні документи. У Литовському статуті 1529 року, основному законі князівства, написаному в Луцьку, було зазначено: «А писар земський має по-руську літерами й сломи руськими всі листи, виписи й позви писати, а не іншим езиком і сломи...» Ця мова панувала в канцеляріях, судах, церкві, нею було перекладено, зокрема, й відому Пересопницьку Євангелію (1556–1561 роки).

Така, яку ми маємо тепер, наша мова сформувалася на Запорізькій Січі. На Січ збиралися люди з різних кінців України, з різних діалектних середовищ. Відомо, що гетьман Петро Сагайдачний був родом із села Кульчиців тепер Львівської області, Северин Наливайко народився в селі Гусятині на Тернопільщині, Богдан Хмельницький ймовірно з Чигирина, Іван Мазепа з Київщини, Іван Виговський з півд Овруча, що на Житомирщині.

Діалекти тут перемішувалися, вироблялася одна спільна говірка – сучасна українська мова. Дмитро Яворницький, автор тритомної праці «Історія запорізьких козаків», писав: «Будучи високими цінителями пісень, дум і рідної музики, запорозькі любили послухати своїх боянів, співців-кобзарів, нерідко самі складали пісні й думи і самі бралися за кобзи, які були в них улюбленим музичним інструментом...»

Ось записана майже дослівно емоційна промова козака на січовій Раді 1658 року: «А бодай ніхто не дїждав, щоб Виговського з булави запорозької зкинули: ані цареві, ані тобі, воеводу, козаки нічого ні зділали, щоб ви право наше козацьке – обирати гетьмана – у нас вдерли; Виговський головою важив, нас з тяжкої неволі лядської визволяючи; всі при нім умирати, із ним жити готовисьмо; то вся Україна: полковники, осаули, отамани, сотники і чернь – поприсягаємо!» Чиста українська мова, хоч їй понад 350 років!

Українську козацьку мову утвердили як літературну Іван Котляревський і Тарас Шевченко, козацькі нащадки. Відомо, що рід Котляревських належав до найдавніших вихідців із Запорізької

Січі. Прадід Тараса Шевченка Андрій був кошовим писарем на Запорізькій Січі. Від нього і мову, і волелюбну вдачу Тарасові передав дід Іван.

Тепер українська мова одна з найрозвиненіших мов світу. Про її високий рівень розвитку й великі можливості свідчить і той факт, що перша в світі «Енциклопедія кібернетики» (два томи, 1158 сторінок) була видана 1973 року українською мовою. І термінів, і спеціальних виразів повністю вистачило для неї в нашій мові. Українською мовою майстерно перекладено найвидатніші твори світової літератури. І наша література надзвичайно багата, тільки, на жаль, ми її погано знаємо, і наклади її, ніби зумисно, мізерні. Натомість російським ширшитком завалено стелажі українських книгарень. А для дітей нема доступних дешевих книжок з українськомовної художньої літератури, нема легких для читання науково-популярних видань!

Набридливо поширюється лицемірне твердження, ніби нема різниці, якою мовою користуватися: читати, писати, розмовляти. Тим часом колонізатори, окупанти, поневолювачі завжди нищили мову тубільного населення й нав'язували йому свою, свій погляд на світ не тому, що хотіли прилучити аборигенів до світових здобутків науки, до вищої культури, а тому, щоб отупити їх, притлумити в них творчі задатки. Чужа мова – як протез, який хоч і забезпечує ходіння, але сковує рухи.

Як пише відомий російський вчений, спеціаліст у галузі психолінгвістики О.О. Леонтьєв, «в основі світобачення і світорозуміння кожного народу лежить своя система предметних значень, соціальних стереотипів, пізнавальних схем. Тому свідомість людини завжди етнічно зумовлена, бачення світу одним народом не можна простим «перекодуванням» перекласти на мову культури іншого народу».

Ось спостереження відомого російськомовного композитора Валентина Сильвестрова, людини, особливо чутливої до звуків: «Я ще за радянських часів у Львові помітив, що коли ти перебувавеш в українській мові, в цій стихії, то раптом думки забарвлюються якоюсь інакше. Коли переходиш із російської на українську, з'являється відчуття новизни відтінків, мова ніби з якимось цікавим вибриком, а коли, навпаки, з української на російську, то остання спочатку здається якоюсь прісною, по-лакейському виголощеною».

Чужа мова, витіснивши рідну із структур мозку, як комп'ютерний вірус, руйнує закладені в них природою через спадковість творчі можливості, вироблені в процесі етнічної еволюції. Іван Франко на початку минулого століття справедливо й з боєм писав: «Люди, що могли б бути зробленися пожиточними діячами на рідній ниві, люди талановиті і працюючі, перейнявши нещасною манією – міняти свою рідну мову на чужу, раптом робилися мов духово в часті спаралізовані, трапили живе чуття». Відірваність від рідної мови, застерігає Іван Франко, мала для таких зденаціоналізованих діячів фатальний вплив на весь їхній психічний лад. Одна річ – знання чужих мов та володіння ними, інша – зрада рідної мови на користь чужої.

Російська мова в Україні – не благодійний подарунок, це колонізаторський троянський кінь. **«Мова завоювання в устах завоюваного є мовою раба», – слушно сказав хтось із мудрих людей.** Мова – це не щось таке, що можна легко міняти, не отуплюючи мозок, не збіднюючи його можливостей. І цю проблему перед дітьми треба ставити гостро, без ліберальних викрутасів, без лакейського перегинання перед колишнім «старшим братом». **Збережемо мову – збережемо майбутнє для наших дітей.**

**Спогад о. Василя Пишиного
і о. Володимира Дерев'янка**

Пригода на Щедрий вечір на півночі Росії в роки «застою»

У зовсім скрутні часи люди відкладають харчі про запас. Віруючі відкладають на Свято, щоб поділитись не тільки радістю Благовістя, а й пригостити всіх святковою трапезою. А у селі – і поготів. Весь піст економлять, складають бережно продукти, щоб в Празник – і гори пиріжків, і холодець, і ще всього-всього... А як же? А як Христос прийде і запитає: «Чи імате що снєдно?»

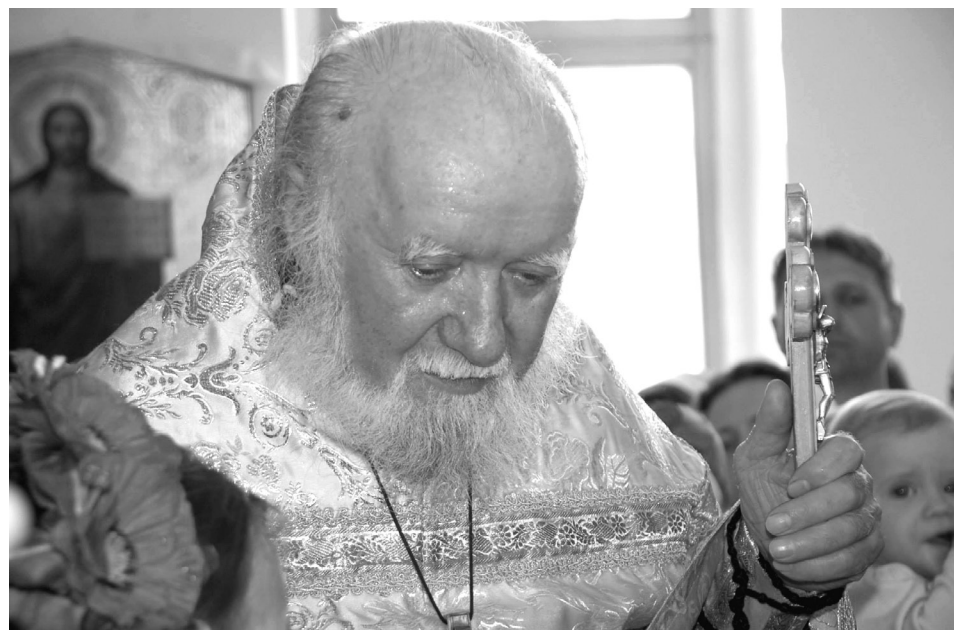
Ось зимові Свята прийшли і в сільську церкву на півночі Росії. Та якраз в самий розпал советського застою. Відзвонили Різдвяні святки, ось вже й Василя день. Зібралась купка віруючих у Храм, послужили Літургію Василя Великого, повеличали Святителя, підходимо до о. Василя благословлятися, поздоровляємо його з Днем Ангела: «Батюшка! Приглашаєм Вас на праздничное чаепитие в церковную сторожку». – «Да я и стол еще не накрывал», – пробує віджартуватись о. Василь. – «А мы уже всего наготовили, только чай заварить».

Розсілися, чай парує, у кожного пиріг в руці, аж раптом в двері ввалюються три міліціанти. – «Ехали из соседней деревни, решили заглянуть...».

Коли перший шок розтанув разом з клубами вуличного морозного туману, бабульки взялися запрошувати непроханих гостей до столу. Нагодували служивих, по чарці піднесли. Стали вони прощатись, та й кажуть: «А Вам ведь, Василий Иванович, домой не близкий путь, можем подвезти». – «Спасибо за предложение, не откажусь, не каждый день милости, лѣсник-вѣдлудник»...

...Ідемо білим засніженим пустинним полем, підозріло довгенько їдемо, я вже по боках почав озиратись, як не-

сподівано міліціант, що сидів поруч, на ходу відкрив дверці УАЗика і виштовхнув мене в рівчак в кучугуру снігу. Кой-як вибравшись з-під снігу, я зрозумів, що місцевість мені зовсім незнайома. В ярочку білишав незамерзлий потічок.

«Піду по руслу ручая, вода кудись приведе», – думаю. А носив я тоді круглий рік гумові чоботи, та, щоб не захопити на ревматизм, за порадами бувалої старий-вівтарниці я настелив у чоботи газет та собачої шерсті – вийшло тепліше, ніж в бурках! Так і побрів я за течією. струмка то по дну його, то бережечком. Все темніло, коли я побачив вогник. Прибавив ходу і вийшов до самотньої хатинки на узліссі. Постукав у двері. На поріг вийшов привітний чоловік і запрошує мене в хату обігрітись. Він місцевий лісник. За чаєм я повідав йому про свої пригоди. Він хитав головою – «Знайомий почерк, це їх прийоми».

Розповідає мені і за своє життя. Колишній послушник того єпископа Тихона, котрий не прийняв ні советської влади, ані сергіянської згоди і пішов у затвор. «А я вивчився на лісника, бо в лісі вільніше, ніж між людей, я, так би мовити, лісник-вѣдлудник».

Так ось куди мій Ангел привів мене оцим потічком!

На ранок лісник показав мені, як вийти на шлях до міста, попрощались і я рішуче напра-

вився одразу в управління міліції. Заходжу в кабінет і питаю начальника: «Что это ваши работники натворили? Кто отдал приказ?» А він мені прямо відповідає: «Ваш епископ...»

Потім було багато чого: і бурхливий «прийом» у епис-

копа, і гоніння, і звільнення того єпископа з катедри «за зловживання фінансами»...

А зі мною (дякуючи ліснику-вѣдлуднику) після цього випадку відбулось дивовижне – це мої зустрічі з живою православною Вірою і Традицією, знайомство зі свідками і співслужителями святителя Агафангела, архієпископа Варлаама, єпископа Тихона, митрополита Іоанна, ієродихона Василя, монахині Єлени, схиігумені Севаст'яни, монахині Євламппі, архимандрита Павла, схиархимандрита Пафнутія, придворних фрейлінами і ще багатьма іншими потаємними монахами і подвизниками «в миру».

А монахиня Єлена, яка часто приходила мене в своїй келії свіжоспеченими смачними пирогами і чаєм, поміраючи, заповідала мені архів архієпископа Варлаама...

Світла і свята пам'ять всім цим Божим людям!

*Храм Святої Покрови,
с. Рубанівське, Васильківський район на Січеславщині*

**На світліні –
отець Василь Пишний**

Поезія

Марія ГОНЧАРЕНКО

Небо розкрилене наді мною

Всі літні місяці
панував
у мені і навколо
суховій
випалював на порох
і дужим подухом
приносить дзала
видіння іншого виміру
Все літо працював суховій
яріючи в добрій люті
вимітаючи до блиску мою душу
вимітаючи все що нанесено в неї чужого
хай і гарного
і я була спокійна і едячна
і я вільною стала до легкості
і прозорою — до відсутності себе у собі
і ось з позакмарних бескидіє
невидима і невагома
мандрую світами

Я повертаюсь до вас
мовчазні дерева
відновлюю в пам'яті
кожний порух кори
шелест листя
Я повертаюсь до Вас
зі світу
що заріс
здичавілими словами
з урятованими
Віра
Надія
Любов
щоб у тиші Вашої мови
відновити світ у собі
Я повертаюсь
Зі мною Печаль і Радість

Зоре моя вечірняя
стойш у вікні
кожен вечір
як на чатах
при моїй душі
щоб вона зболіла за день
не заголосила
а неквапно біль і радість
в слово перелила
Зоре моя вечірняя
дякую тобі
матір'ю далекою
в радості й журбі
ти мене не залишаєш
Сяєш

Хмариною серед хмар
травиною серед трав
людиною серед людей
зникаю і набуваю
легкості
впертості
незнищенності

Я русло часу
він мене щомиті змінює
щомиті
надхненням пальці осяйне

і акварелями розмиті
пейзажі в'януть на стіні
час протікає у мені
й у потаємній глибині
зеусає словом

Жити — як теорити молитву
надхненно самозречено палко
бо життя то і є молитва
найсвятіша молитва Світу

Розлитий у просторі
і не обмежений тілом
Ти бачиш усе
І таки наполягаєш що я є Твоя
подоба
Отже я можу бути такою як Ти
Але Отче
Наш час тут Тобою обмежено
І ніхто ще не бачив
Щоб за життя тут хтось
Став справді Твоєю подобою
Тобою Отче
Не гнівайся
Дай зрозуміти
Що означає насправді
Все те що є видимим тут
Дай бачити Тебе
Розлитого у просторі

Не обмеженого тілом і часом
Це ж не нахабність Отче
Це може лиш здогад що мусимо вже
прозрівати

усе тихіше непомітніше для всіх
яскравіше глибинніше у себе
я розгортаюсь
як розростаюсь
огнистим деревом

ви не любите поезію
бо її треба слухати серцем
і для цього треба його збудити
але ви любите віршики
та їх авторів
бо слова їх шурхотять
як забавки
як обгортки
карамельок солоденького змісту
а Поети в довічних
кривавих на серці ранах
і світ їм ваш прагматичний
в гонитві за щастям —
омана.
Дякую, Еллане,
за точно знайдені слова
відлунює болем у мені їх туга
і обпалює їхня жага

Нема дня і ночі

білого і чорного

є буття

у якому

тільки самопожертва набуває змісту

І я поставила крапку в останнім
рукописі року
і я омила тіло і в тиші ночі
звертаюсь до Тебе в надії

очистити душу —
Хай омине мене марнославство
бо я бачила як воно змінює
тіло і душу і толочить усе навколо
Хай омине мене жадоба влади і грошей
бо перевтілює вона людей
у їх протилежність
і несправжні друзі оточують їх усюди
і прости мені моє безсилля
бо я бачу і нічого не вдію
і я дякую Тобі що дав добрий зір
бачити все і не впасти у розпач

Повертаюсь додому
іду понад лісом
наді мною Стожари
вони нагадують
Чумацький віз
символ дороги
несподівано приходить думка
що життя це і є дорога
якою повертаються додому
і зараз вона проходить
отут попід лісом
безмовна як вічність
Я повертаюсь Додому

трава розмовляла зі мною
я прокинулась
есе мало свій голос
і поставало у власнім світлі
світ змінює в мені
несподівано і назажди

безмовні знаки Твої
Ти нам залишив три вміння
чути
бачити
відчувати
плинне чуємо ми одразу
бачимо мо' і глибинне
а УСЕ
відчуваємо серцем
випростаним і правдивим

Страшно бути листям безсилим
знаним вітром куди заманеться
хочу бути
вірю що буду
листочком на дереві вічно зеленим
Страшно бути останньою краплею
у пересохлому горлі джерела
і відчувати як спрага вбиває
квіти земні і земні дерева
О страху мій

«Благання»

я дякую тобі що брав у полон
мій розум і серце
і катував свідомість марнуванням
часу
на метушню і перемоги
давно второваної дороги
О Страху мій
мій Ворог-Друже
руйнуючи мене нову творив
довершенішу і правдиву

Я — стріла яку випустив Той
ім'я чий не годиться промовляти
надміру
долаю простір і час мовчазною
якою тільки можна бути у цьому
гамірному світі
надхненною і робітничою
мені відкрилося Поле
я ратай на ньому старанний
ПОЛЕ НАШОГО ДУХУ
і на просторім його безмежжі
невпинно проявляю минувшину нашу
і дозріле зерно безсмертя
я засіваю знову

події дня цього — то пил
що засипає душу
події дня цього — то знак
що опиратись мушу
події дня цього в мені
немов ті хвилі в глибині
згасають тлумляться ...
поволі
на дні Душі
зростають Гори

За картинами Валерія Франчука

«Пройти безвихідь»

«Пройти безвихідь»
як пройти життя
з усіма його пастками і оманами
пройти безвихідь
і дійти виходу
якого власне Тут нема
пройти
і у той момент стати Там
СВІТЛОМ

«Волярис»

я побачив планету Земля
утаємничену і тремтливую
в космічних вихорах
вона стала іншою
стали видимі
лише
безсмертні речі
дерево
оселя
вітер

За картинами Галини Севрук

«Благословіння»

щодня благословляється на світ
це дар усім
з отих аж позакмарних бескидіє
із Того Світу
де моляться за нас за всіх
легкі й незримі
слова ці
кожному приносить Вітер

ось я

перед Тобою

тихіша трави

яку Ти всюди розсіяв

яку виполкують і вишоптують

а вона знов проростає

як цей народ

я частка його

Перед Тобою я

тиха трава

та відчуваю в собі вже іншу

тож якщо це можливо

і не порушить задумів Твоїх

покажи мені мене справжню

якою повинна бути

та

що тихіша трави

перед Тобою

ось

я

ще здалеку

від горизонту

побачила дерево

воно закривало півнеба

й світилось незвично

нарешилі я підійшла

Й тож не дерева крона півнеба заступила

то замислений Джура скам'яніє

наче брила

навкруг нього молоді Вітри поставали

що чули од діда-прадіда оповідали

загули Пороги під водою Дніпра

випросталась

потягнулась угору принишкла Трава

над Великим Лугом

небо стало пругом

зблиснула Кінська Вода

повертається Пам'ять

пробуджуюсь я

Всеблагий

Твій Сад

що на краю Чумацького шляху

уже зістарився

його гілля

покручене могутнє почорніле

немов з гравюри Андо Хіросіге*

прекрасним є ..

любуюся

проте прошу дай зрозуміти суть

народження зростання і старіння

суть Задуму Твого

Всевідаючий

Всюдисущий

* Андо Хіросіге. «Сливовий сад в

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

Камейдо»

К

МАЙДАН

Запрошуємо до розмови

Освіта має давати те, «що не відбереться»

Дорога редакції газети «Наша віра»! Висилаю Вам свій роздум. Ваше видання об'єднує навколо себе людей, які можуть мати подібні думки. Важливо було б розвинути тему у якусь ширшу розмову.

Видимий корінь українських проблем я бачу у відсутності будь-якої програми впровадження принципів духовності в освіті та у суспільстві. Усілякі симулякри на кшталт соціальної реклами та фальшивих промов від політиків щодо духовності тільки посилюють відчуття абсолютної порожнечі в цій царині. В принципі, воно і не дивно, бо держава/суспільство, що відокремило само себе від Бога, не може мати міцної духовної основи за визначенням. За нейтральною і малозрозумілою для невтаємничених назвою «секуляризм» ховається чи не найбільша і найнебезпечніша ересь в історії людства. Гадаю, що певною частиною українського духовенства це усвідомлюється, проте в цілому, як зазначав покійний протоієрей Олександр Шмеман, церкві по-своєму вигідний цей *modus Vivendi* або так зване «бабсьє благочестя».

Цей страшний, але по-своєму зручний для держави та Церкви глухий кут є надзвичайно небезпечним для сьогодення та майбутнього України. Наші безплідні блукання упродовж 26 років нашої відновленої незалежності найпереконливіший тому доказ. Якнайшвидший прорив кордонів секуляризму з подальшим запереченням самого секуляризму є життєво необхідним для побудови християнської духовної основи суспільства та держави. Звернувши свою увагу у не таке вже далеке минуле з його навколомогилянською добою, ми побачимо не секуляризовану освіту, а цілком гармонійне існування *septem artes liberales* з розумінням того, що в основі всього Бог.

евдовзі — за тиждень, місяць, за рік — ми зустрінемо багатьох самотніх людей. І коли вони нас запитають, що ми робимо, ми

скажемо: згадуємо. І тому зрештою переможемо.

Рей Дуалас Бредбері. «451 за Фаренгейтом»

Як казав видатний мексиканський мислитель Октавіо Пас у своїй книзі «Лабіринт самотності»: «Сучасна людина прагне пробудженої думки. Однак ця пробуджена думка вела нас звивистими дорогами кошмарного сну, на яких дзеркала розуму множать камери для тортур. Вийшовши звідти ми, можливо, виявимо, що снили з розплученими очима і що сни розуму жакливі. Ймовірно тоді ми знову почнемо мряти із заплющеними очима». Сни розуму почалися, за словами С. Сверстюка, щойно людина поставила розум на п'єдестал. Століття торжества (за Бердяєвим) гуманізму породили стільки «камер тортур», що жоден страшний сон не витворить такого.

«Завдяки гуманістичній сконцентрованості людини на собі, — слушно зауважує Павло Ямчук, — вона втратила не лише ІНШЕ в світі, але й ІНШЕ у самій собі». (П. Ямчук. «Християнський консерватизм. Дух. Епоха. Людина». Луцьк, Терен, 2005). Манівці «жакливих снів» привели нас у не

менш жакливе сьогодення, для виходу з якого людина мусить повернути собі цілісне та гармонійне світосприйняття, яке вона мала в допросвітницьку добу. Допомогти їй у цьому мала б відповідна викликам часу освіта, що викувала б нову аристократію. Проте нинішня освіта, побудована на матеріалістичній позитивістській основі, не здатна те зробити.

Прикрий стан нашої сучасної освіти викликаний багатьма чинниками, серед яких відсутність коштів я би поставив на останнє місце. Важливішими, на мій погляд, причинами є бездуховність і мертвість освіти (друге є прямим наслідком першого). Освіта вчить багато чому, але не вчить головному, як казав Спаситель — «Марто, Марто, турбуєшся й журишся ти про багато чого, а потрібне одне. Марія ж обрала найкращу частку, яка не відбереться від неї...» (Від Луки 10:41,42). Навчити тому, «що не відбереться», дати це людині — то і є завдання освіти та виховання. Вміння розрізнати перлини від скляного наміста, вічні цінності від сезонних цінностей, добро від зла, гідне від ганебного. Важливим є не стільки «натоптування» голів фактами та формулами, а «облаштування» цих голів таким чином, щоб нове знання легко знаходило собі в цій голові місце. Для виконання цих завдань необхідно повернути школі та освіті її найвищий рівень, який вона мала за часів розквіту Києво-Могилянської академії. Гармонійність освіти давала гармонійність світоглядну та творчу.

Зауважу, що тривалість життя складала років 55. Небагато, як на сьогодні. Проте ККД тих людей був неймовірно високим у порівнянні з діями наших днів, що живуть помітно довше, а користі приносять помітно менше. Петро Могила жив 50 років. Дмитро Туптало — 58. Успішність величезної кількості випускників тієї доби свідчить і про неабияку успішність тодішньої моделі освіти. Саме тому я вбачаю за необхідне всебічне вивчення досвіду старомогилянської освіти з метою його запровадження тепер в Україні.

Оскільки людина є образом Божим, то в шкільній освіті належить викоренити ганебні байки про те, що людина є «говорятьщою обізяною», якій розум дав «стальніє руки-крильця», а вмста серця пламений матор». Такою моторошною почварою є людина в ув'язненні, що його дає так звана сучасна освіта. Власне і в поведінці нинішня людина є саме такою. Такою є і нинішня «еліта». Пам'ятник цій людині пахотить радіацією у Прип'яті, пам'ятниками цій людині заповнені наші міста: погляньте лише на потворні багатоповерхівки і нескінченні торгівельно-розважальні центри.

Нагадаю, що навчальні заклади могилянської доби «пачками» випускали геніальних вчених, зодчих, полководців, філософів. І кожен випускник був компетентним в усіх зазначених (і не зазначених) галузях. Нагадаю, що навчальні заклади могилянської доби «пачками» випускали геніальних вчених, зодчих, полководців, філософів. І кожен випускник був компетентним в усіх зазначених (і не зазначених) галузях. На жаль, жоден сучасний наш освітній заклад та і всі разом узяті не в змозі випродувати бодай десятку частину випускників старомогилянського рівня (не знаю, чи хоч одного можуть). Воно й не дивно, бо освіта, що її породило ще індустріальне суспільство, спрямована не на виховання правителів-філософів, а на виховання гаєчок і гвинтиків різного розміру для різних механізмів, де власне ЛЮДИНА і не потрібна. Людське машинам заважає. Тут варто зауважити, що «говорятьщою обізяною» з «пламеним матором» замість серця ліпшої долі ніж ота гвинтиковогайкова і не вигадася.

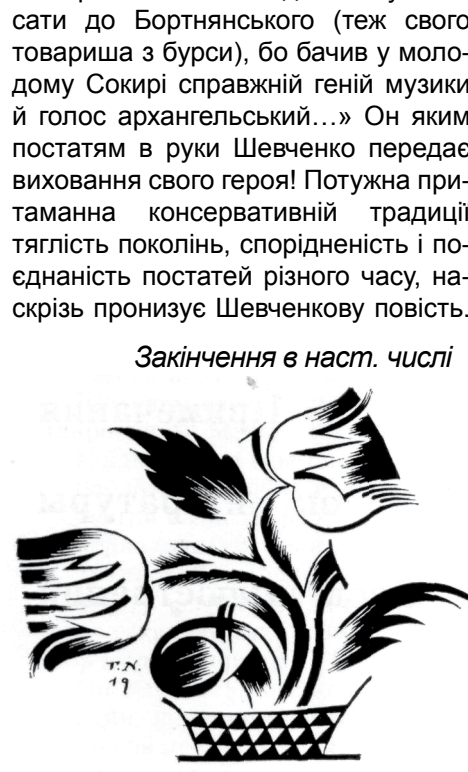
Освіта потребує порятунку заради порятунку України. Україні потрібні Виговський, Мазепа, Григорович-Барський, Д. Туптало, Сковорода, Паїсій Величковський (див. списки випускників академії). Саме тому треба зібрати групу мислителів рівня Петра Могили, Памфілі Юркевича, В. Нічик, Сергія Кримського, Євгена Сверстюка та розробити програму повернення до основ освіти могилянської доби в теперішніх умовах. Це допоможе реалізувати головне право людини — бути ЛЮДИНОЮ, як мовиться

у вірші Василя Симоненка. Людиною з душею, а не з «пламеним матором». І освіта, звісно, тільки разом з сім'єю та церквою мусить боротися саме за це право для кожної людини.

Свій погляд на ідеали української освіти та аристократії в умовах, за словами Євгена Сверстюка, «коли український нарід перебуває не на власному духовному утриманні», а так, на жаль, є і досі, сформулював Т.Г. Шевченко у повній символів і смислів повісті «Близнята». Там старший Сокира вчить у Могилянській академії разом зі Сковородою, Іваном Левандою та таким собі Григорієм Гречкою, якого Ольга Новик у своїй статті «ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА В ПОВІСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА «БЛИЗНЕЦЬ»» пов'язує з цілком реальним персонажем переяславським протоієреєм Стефаном Гречиною, який виховує на родовому хуторі вже молодшого Сокиру, запрошуючи до співвиховання свого учня і навчання музиці Григорія Сковороду. «Почав він його вчити, крім слов'янської, ще трьох мов: жидівської, грецької й римської. Він, мабуть, мав на думці зробити з нього доктора принаймні лубомудрія, себто філософії. Хлопець же, хоч і гадки не мав про великі плани свого легко читав Давида, Гомера й Горація, а на одинадцятому привітав свого начальника з новим роком усіма чотирма мовами, прочитавши йому вірші, написані в Київській Духовній Академії чотирма мовами — на пошану мітрополітові київському Серапіонові».

«Гречка вже лагодився був писати до Бортнянського (теж свого товариша з бурси), бо бачив у молодому Сокирі справжній геній музики й голос архангельський...» Он яким постаням в руки Шевченко передає виховання свого героя! Потужна прищипка консервативній традиції тяглість покоління, спорідненість і поєднаність постатей різного часу, наскрізь пронизує Шевченкову повість.

Закінчення в наст. числі

Євген СВЕРСТЮК

«Ви присутні на святі життя, і яке б воно не було зіпсуйте, має бути дух радості, що Бог дав Вам це життя!»

16 грудня 2016 року в Національному музеї літератури України відбулася презентація книжки відомої журналістки Галини ДАЦЮК «Янголи небесної чоти» (Чернівці, «Букрек», 2016).

У виданні зібране сузір'я видатних постатей, що є взірцем і моральним авторитетом суспільства. Їх усіх об'єднує те, що вони були на записі передач Радіо «Культура» — на гостині в журналістки Галини Дациук.

Пані Галина сумлінно розшифрувала ті записи. Впорядкувала і видала книжкою. Сьогодні до Вашої уваги — інтерв'ю з незабутнім Євгеном СВЕРСТЮКОМ, письменником, філософом, правозахисником, яке прозвучало на радіо «Культура» 13 січня 2012 року, до 40-річчя масштабних арештів української інтелігенції у 1972 р., і було повторене у грудні 2014 р. на дев'ятини його відходу у вічність.

Г.Д.: *Доброго ранку, пане Євгене! Отож говоримо, в акурат, як сказав Василь Овсєнко, у ті дні, коли мінає 40 років від часу Великого погрому. Вас заарештували 14 січня 1972 року — сорокалітнього чоловіка, сповненого енергії і мрії. Якось Ви сказали, що велика натяжка говорити, ніби люди готові були до цього. З якими почуттями Ви намагаєтесь сьогодні на цю дату?*

Є.С.: Взагалі такі дати переломні і не забуваються ніколи. Багато людей так і означають своє життя — до арешту і після... Колись я думав, що ніколи не зможу прожити тією вулицею, коло тих дверей. А потім все це якось згладилося, і немає ніякого особливого шоку. Майже спокійно.

Євген Сверстюк «Сороковини великого погрому». І частина:

Великі погроми планувалися в Кремлі. Вони були «всесоюзними». Але найбільш засекречена республіка в тому відношенні мала особливий привілей.

Україна була наче експериментальний полігон для терористичної політики Кремля. Удар готувався на найвищому рівні. Замінено перших осіб в УРСР. На місцях першого секретаря ЦК Петра Шелеста поставлено Володимира Шербицького. На місце генерала КДБ Нікітченка прислано генерала КДБ Федорчука. Звільнені діячі були цілком надійними, готовими виконати будь-який наказ Комуністичної партії. Але у ЦК КПРС був критерій суспільської запеклості й безпощадності. Вона, звісно, межувала з дурістю.

В Україні поставлено під удар перший ряд дисидентів. В Росії після розгососу справи Данієля і Синявського уникли репресій за літературну

творчість. В Білорусії взагалі уникнули арештів, хоча дисиденти там були. [...]

Неволя є неволя. Але в радянській в'язниці кожен день і кожна година ув'язненого забезпечена ретельно продуманою каральною програмою. А в перспективі йому, напевно, світитиме довгий термін в сибірських концлагерях, а після того — цілковите вилучення з суспільного і культурного життя. По суті, довчний домашній арешт. І, як правило, повторні арешти.

КГБ України перевиконував план. Терор формував похололі настрої юрби і жадібність вислужників. Скиглі скаржилися і не помічали, що Стуси обирають шлях офіри. [...]

Філістерам здається, що каторжний вибір був найлегшим, що в лагерьх розквітала творчість, що тоді умови були легкими і т.д. Замість того, щоб щось доводити філістеру, варто було б йому дати три доби карцеру в сучасному музеї репресій, а тоді — можливість уявити 30 діб карцеру і місяці голодівки — і то з обіцяною, що це тільки початок.

Але у репресій є зворотний бік: слово в'язня, що потрапляло на Захід, мало велику вагу, а це збуджувало відповідальність і піднімало духовну висоту. [...] На Заході читали, подивлялися, переживали і відкривали для себе незнану Україну в снігах Сибіру.

Г.Д.: *За ідеали свободи люди платили власною свободою і життям. Що має заплатити Україна, аби ці ідеали утвердилися?*

Є.С.: Власне, ці ідеали і тоді не утверджувалися. Якщо вийти на вулицю в той час, коли тебе чекає машина з катібстами, ти побачиш спокійних людей, які приглядаються і хочуть зрозуміти, що сталося, і йдуть собі далі. Вони не думають над цими

проблемами, їм можна говорити те, що говорила тоді преса, і вони будуть вірити. Люди в основній своїй масі були дуже далекі від тих понять, від тих людей, для яких ті проблеми резонують і які ними живуть. І тоді, і тепер.

Г.Д.: *Вільне слово може озвучитися тільки у вільній душі, — підкреслюєте Ви. На сьогодні нам більше бракує вільного слова чи вільної людини?*

Є.С.: Нині слово має інше значення, інше звучання. Нині слово не резонує, воно не є бомбою. Нема такого слова нині, від якого б так стрепенулося суспільство, яке було б так почуте. В умовах свободи слова завжди є девальвація слова. А вільна людина — це завжди актуально — це дар Божий.

Г.Д.: *То якби Бог дав більше вільних людей, ми мали б іншу якість нашого суспільства?*

Є.С.: Звичайно. Ми не будемо ідеалізувати Захід, але мені запам'ятався випадок... Коли приїхала дівчина з Голландії до Москви і прикувала себе ланцюгами на знак протесту проти арештів. Що рухало нею? Як то треба було переживати? Це вільна людина, яка відчуває, що мусить відреагувати, щось таке зробити і вдається навіть до подібних заходів. Це вільна людина! А раб ніколи нічого не помічає, крім того, що йому зараз корисно.

Тут є певні натяжки. Сказати правду, ніхто з покосу 1972 року не хотів дати приводу до арешту. Кожен доводив, що не порушував кримінального кодексу. Ніхто не хотів іти до в'язниці і ставити під удар свою сім'ю. Але йшли твердим кроком. Говорити правду, особливо небезпечний злочин. Отже, в операції «блок» були ознаки державного бандитизму: катібсти хапали людей, які працювали легально і протягом багатьох років виступали одверто зі своїми поглядами. Ми нічим не спровокували арешти, навпаки, то в їхніх головах сталося «коротке замикання» і вони оголосили «особливо небезпечними державними

дисиденти відкрили Україну для інтелектуалів і політиків Заходу більше, ніж усі співці соціалістичної вітчизни разом узяті. І більше, ніж дисиденти це могли б зробити в звичайних домашніх умовах, «на волі».

Кремлівські іхтіозаври були засліплені ненавистю і не розуміли, що закопують українське насіння і затоптують його, але не назавжди, а тільки до весни, яка не за горами. Перший перевал — у 1991 році, другий — у 2004-му.

Януковичі нині скасували свято Свободи. Це смішно. Ми до того свята надто довго йшли, щоб можна було його закреслити чийось підписом. Більше того, в цьому святі — важливий етап національного самоусвідомлення. Для України то головне свято.

Нині молоді журналісти запитують: «Чи знали ви, що вас заарештують?» «Як ви поставилися до вашого арешту?» «Чи був у вас вихід інший?» Їм відповідають, що інформація про наближення обшуків і арештів була відома. Що кожен готувався до обшуків. Що нині я зробив би той самий вибір... Тут є певні натяжки. Сказати правду, ніхто з покосу 1972 року не хотів дати приводу до арешту. Кожен доводив, що не порушував кримінального кодексу. Ніхто не хотів іти до в'язниці і ставити під удар свою сім'ю. Але йшли твердим кроком. Говорити правду, особливо небезпечний злочин. Отже, в операції «блок» були ознаки державного бандитизму: катібсти хапали людей, які працювали легально і протягом багатьох років виступали одверто зі своїми поглядами. Ми нічим не спровокували арешти, навпаки, то в їхніх головах сталося «коротке замикання» і вони оголосили «особливо небезпечними державними

злочинцями» людей, які думали, говорили і писали одверто правду, яку при кому-нізмі прийнято приховувати.

«Навіщо ж збройний конвой?» «Ви не згодні з моїми думками». «Яких не пропускає ваша цензура? У вас же є тисячі ідейно перевірених академіків і докторів наук, то нехай вони й розгромлять ту жменьку поетів і журналістів...» «Ви говорите про себе!» — каже прокурор. «Добре, хай вони розгромлять мене, викриють мої «наклепи» і напишуть свою правду...» «Оце ми й зробимо», — каже прокурор. «Але ж ви робите це на закритому суді, де я один, а вас ціла команда включно з конвоем!»

Отже, якщо триматися правди, то у нас був лише один вихід: говорити далі правду і розплачуватися за неї життям. Я не бачу в цьому особливого героїзму. За правду, за честь і гідність завжди треба платити. Ці чесноти потребують захисників у кожного покоління. Без одважних захисників такі шляхетні витвори культури й духу блягнуть і поступаються місцем перед спожицькими ілюзорними вартостями. Корисливість викриває життя, як корозія... Відповідно й опускається життя до банальності, позаісторичної за своєю суттю. [...]

Є.С.: Ми сьогодні в ефірі говоримо про великі і трагічні речі не тільки у моему житті, а й в житті України. У цьому році у мене виходить повна книжка «Шевченко понад часом». Вона включає один есей, який фігурував у моему вироку. Хоча там усе було про Шевченка і жодного слова про совєцьку дійсність. Але це було для них так лякливо, що називали це антирадянським. Так вони цього боялися! [...]

Закінчення на стор. 13

Живе джерело

Тетяна МакКой, незалежний журналіст, США

яблук у Спасівку, про яке ностальгійно розказував нам тато, і без молитви за спасіння душ безневинно убієнних Голодом 1933-го родичів. Місцеву Троїцьку церкву унікальної архітектури, зруйновану в 1936 р., ми бачили тільки на батькових полотнах, мальованих для сусідів та знайомих з чорно-білої світлини. Люди не хотіли позбуватися християнства, хоч як його з них вичавлювали; у багатьох світлицях батькова картина була замість ікони. Пшениці на кутю, й тієї вдень зі свічкою не знайдеш у продмагах, отож господині варили її з китайського рису. Хоча пшениця чи рис – не так було й важливо... Церкви он руйнувалися, дзвони переплавлялися на ме-

вести сама собі, що голод минув... канув у віки... і ні їй, ні її дітям він уже не страшний! Навіть у будні улюбленою стравою в нас були млинці, смажені на олії. Українські господині вміють-таки смажити їх по-особливому – це навіть американо-канський письменник Джон Стейнбек помітив, побувавши з фотографом Робертом Капою у повоєнній Україні та написавши теплу, як для часів «холодної війни», книжку «A Russian Journal» («Російський записник»), що є і в моїй домашній бібліотечці. Знамениті американці не могли не віддати тоді належне й нашому хлібові, спеченому в селянських печах тодішньої Київщини. Хліб – це була й справді свята

вспівували: «Віють вітри, віють буйні, Аж дерева гнуться...». Але того січневого надвечір'я ми притихли, бо мама... співала і плакала, присолоюючи слізьми кавалок тіста в руках. Сльози лилися й лилися... мамин голос зривався на жалібні ноті й умовкав... Доки тато не підкидав якогось жарту, і веселощі поволі висушували мамину журбу. Свят-вечір ступав на поріг, й усім хотілося радіти цьому моменту. На столі вже стояла в полив'яній мисці кутя, приправлена маком і родзинками, вабила миска квашеної хрумкої капуста з яблуками, сходили парюю борщ з рибкою й узвар, чахли смажені картопляники з горохом та пампушки, заправлені часни-

ВГОРНІМОСЬ У “ШАЛЮ” РІДНОГО РІЗДВА...

Зимові православні свята: якими вони були насправді

Я росла на повоєнній Київщині, і моїм найщасливішим спомином була передсвяткова кухня в нашій оселі. Узимку в багатьох дворах різали вигодуваних «до Різдва» свиней, і ми, чотири мамині помічниці, потіли над ковбасами, чистили часник, солили сало і, мов мишенята, бігали від хати до сараю, де тато підвішував принесені нами стегеньця та плічка. Адже іншого холодильника, ніж сарай та погрібник, було тоді важко уявити. Тут у нас стояла і величезна балія, в якій, мов у морозильнику, зберігалася інколи й наловлена під час придухи на Супої риба. Ми пишалися балією не менше, ніж горезвісний Волтер Дюранті (репортер газети The New York Times, автор брехливих репортажів з СРСР про «неіснуючий» Голод 1932–33 років) – своїм холодильником, переправленим до Москви з Америки. Десь у 1960-х кіностудія ім. Довженка знімала в нашому Яготині стрічку «Люди моєї долини», і хтось із знімальної групи прибіг від річки до нас за балією. Саме знімалися епізоди на Супої... Але ні з чим не зрівняти епізоди Різдва Христового, зняті на плівку пам'яті...

Супій, здавалося, навіки застигав у своєму сніжно-льодяному кожусі, і тільки «Щедрик», якого тато награвав на баяні, нагадував про весну: «Щедрик, щедрик, щедрівочка, Прилетіла ластівочка...» Лапатий сніг за вікном навіював казкову зимову ідилію. У хаті тепло й затишно, мов у рукавичці, пахне смачнятиною, і навіть «Бозя» з ікони поглядає якось нестрого: мовляв, які ж бо ви смішні, не дочекаєтеся ранку... (Ми з сестрами таки щипали потихеньку свіжоспечені і призначені на завтра здобні пиріжки та макові завиванці, бо пісні вареники з капустою на сьогодні тільки-но починали міститися, а голод же – не тітка).

У нас ще висіли ікони в хаті, хоча росли ми без церкви, без освячення

тал під гаслами суцільної індустріалізації, а Різдво з Великоднем були загнані в підпілля і вижили тільки завдячуючи нашим бабусям та матерям.

Отож ми (рукава підкачані, носи та щоки злегка припудрені борошном) допомагали на Свят-вечір і своїй матері зберегти тайнство Різдва для майбутніх поколінь. Просіювали борошно, начиняли ковбаси та крутили з них здоровенні, як і наші сквороди, кільця; ліпили вареники, а вони вперто розклеювалися й були схожі (жартував наш тато) на «туленики»; чистили картоплю, товкли мак у ступці, перебирали сушку на взвар, і хтось обов'язково примовляв: «Пішла кутя до покутя, А узвар – на базар, ще й холоші підкачав...» Романтичний снігопад за вікном поступово переходив у хуртовину, що не на жарт турбувало тата: «Це ж стільки снігу намете до утра, що цілий день, – жартував, – прийдеться махати лопатами, а не ложками!..» Ми й справді чекали не так Різдва, як моменту, нарешті, наїстися ковбас та холодцю, пирогів з потрохом та макових завиванців, бо пісний борщ ми й без Свят-вечора їли мало не щодня.

Так, церкви були витіснені з нашого життя, але пости прижилися, особливо в сім'ях, в яких батькам нічого було «принести» додому з роботи. А оскільки наш батько працював на цегельному заводі, то постів у наших буднях було таки забагато, і ми чекали святкового застілля, мов зішестя самої Богородиці. Це було, перш за все, свято найсвятішого дару Божого – хліба і всього, що до хліба. Кожен продукт на столі, прикритий чистим рушником, співав осанну Богові і роботачим рукам. Не знаю, як у кого, а в нас найбільше було на столі випічки. Мабуть, мати наша, у якої прірва колективізації та Голодомору поглинула матір, батька та брата, ось у такий спосіб намагалася до-

таїна для української жінки-страж-дальниці.

Пам'ятаю, як мама, вимішуючи тісто у великій каструлі, зупинялася на мить і застигала, прислухаючись... Ні, не до колядок на вулиці, бо їх не було. Вертели влаштовувалися десь на заході України, а в нас на Київщині хрущовська «відлига», на жаль, так і не сягнула такої температури, щоб відтали заморожені режимом традиції та обряди. Святкувався тільки Новий рік – з ялинкою в школі та традиційною сценкою навколо неї, в якій клоуни Бім і Бом ламаною російською намагалися смішити невибагливу українську публіку. До початкової школи на наших Підварках набивалося стільки людей, що вчительки (Мотря Яківна Бірюкова та Маруся Яківна В'юна) побоювалися за подарунки, яких могло б на всіх і не вистачити. Подарунком же був маленький, грамів на 100, згорток цукерок «подушечок» – напіврозталих і зліплених в солодкий моноліт, загорнутих у видерті із старих підручників зжовклі сторінки. Цей дарунок приносився додому, мов зливов золота, і відщипувався потихеньку за чаюванням... До Різдва від нього залишалася одна солодка згадка.

Та в мамі, певно, було багато гіркоти у пам'яті, і вона, прислухавшись до диких танців завірюхи за вікном, починала журно співати... До війни навчавшись у Ніжинському бібліотечному технікумі (нині: Ніжинське училище культури і мистецтв ім. Марії Заньковецької), вона грала на сцені Наталку Полтавку, знала багато пісень, а тато, не зносивши пристойного костюма замолоду, знаходив гроші на патефон з грампластинками, вивчився самотужки не тільки на художника, а й баяніста та ще й учив музики дітвору на кутку. Особливо мама любила пісні Оксани Петрусенко, отож не було дива, що й ми, повипльовувавши соски, мало не з колиски

ком і хріном, а на плиті бурчав недоволено окріп: час було викидати наліплені вареники-«туленики»... Коли київські летуни, що зупинялися в нас на постій у сезон полювання, привозили на гостинець клумак доступного їм гречаного борошна, то й гречані млинці додавалися до святкового меню. Не пам'ятаю, щоб і справді було на столі дванадцять страв – що Бог послав, як примовляла наша мама, те й було. «Дідух»? Де йому було взятися, коли весь город був під картоплею та овочами, а й того було мало?

Ось за таким «рецептом» пеклися пиріжки й варилися вареники на Свят-вечір мого дитинства. Прийде час, і ми почуємо від своїх батьків страшну «квістку», що пояснювала матеріні слізи на Свят-вечір. Десь я читала, що не треба жукати сум на поріг цієї святої миті, бо ж блага вість розноситься по світу: Христос рождається! Всі повинні прощати своїх винуватців, впускаючи в душу надію, любов до ближнього, дяку Богородиці за її святе материнство. Але, на жаль, не все виходило в нашому домі за ідеальним сценарієм. Мати плакала, ми нишкли, не розуміючи ще її гірих сліз, не знаючи, що світ поза нашим двором має більше чорної барви, ніж білої. В Україні, яка довго залишувала рани колективізації, двох голодів та війни, не була мусилостей ростити дітей здоровими та щасливими. Мое покоління було народжене від батьків, які пережили стрес і голодування такої міри, що слова «вітамін» та «медитація» звучать у цьому контексті блюзнірством. Про яке щастя могла бути мова, коли ми росли без бабусь та дідусів, без казки над сонним вухом, з обтяжливим почуттям вини за свою «хлопацьку» мову, вишиту сорочку й безневинне пасхальне яєчко, принесене в школу на перекуску?!

Втім, казки такі були в нашому

житті. Подружжя Віра та Василь Губерські першими на Підварках придбали в 1960-х телевізора, й послухати вечірню казку Діда Панаса збігалася до них дітвора з усього довкілля. Однак ніхто й не здогадувався тоді, що музичне тло цієї надзвичайно популярної передачі створював наш земляк-бандурист Андрій Бобир із сусідньої Ничипорівки, який на той час уже був удостоєний звання «Заслужений артист СРСР». Це не афішувалося, залишалося за кадром, як і той факт, що позивні Українського радіо також були записані з його струн.

Зате в школі нас змушували вчити напам'ять уривок з Маяковського: «Здесь каждый камень Ленина знает...», а що живі душі дитячі мали б ліпитися на місцевому підґрунті, на іменах, одним хрестом хрещених та однією землею-матінкою виплеканих, – нікого всерйоз не тривожило. Нам не давали співати народних пісень, а колядки, як і кобзарські думи, переписували на «совецкий» лад – хоча б і «Добрый вечер тобі, пане господарю», куди замість «Син Божий народився» втулили «Рік Новий народився». Мої голосисті сестри Любов та Валентина співали її в місцевому ансамблі народної пісні «Рідні наспіви» все життя, навіть не здогадуючись про подібні метаморфози. Нам не давали знати імен авторів тих чудових піснень творів, що стали сьгодні, коли ми посівили, міжнародними хитами – як ось і «Щедрик» Миколи Леонтовича чи романс «Очи черные» на слова українського байкаря Євгена Гребінки. Таким чином почуття окраденості й дезорієнтація непомітно формували нас «гомо-советикусами», які робили те, що вимагав устрій, але глибоко в душі вірили в почуте від батьків і пережите разом з ними, як і того далекого Свят-вечора в моєму дитинстві.

Глобальна мережа WWW зробила одне велике диво: повернула нас, українців, у часи прабабусиних вечорниць та посиденьок на вигоні, запровадивши соцмережі. Однак, замість духовного збагачення, ми часто стикаємося з ризиком втратити й те, що маємо. Погляньмо лише, як запальливо дехто намагається надати нашому Різдвяному застіллю чужинських рис. Насичені барвистою графікою блоги й «аккаунти», а також сайти пропонують звабливі рецепти, але, на жаль, часто вони не мають нічого спільного з українською традиційною кухнею. Приміром, вінегрет з... крабовими паличками... Навіщо вінегрету «крабові» (тобто рибні, з хека) палички, якщо ця страва і без них є неперевершеною з огляду на смак і поживність? Або запечена тушка індички... Якщо в Америці та Канаді саме вона є «царицею» застілля на День подяки (а часто і на Різдво, поряд із шинкою чи гускою), то й дива немає: переселенці з Європи в ранніх 1600-х вижили саме завдяки індікам, якими кишіли ліси на побережжі Атлантики. В Україні ж зроду-звіку готували свинину – від печених молочних поросят на столах малоросійських вельмож і до пшоняної каші, затовченої салом, якою годувалися чумаки в мандрях за кримською сіллю. І приправляли

хріном з буряковим квасом, а не журавлиним соусом, який подають в Америці до індички.

Давайте не будемо нехтувати цим, бо за подібними «дрібничками» ховає сором'язливе лице в забуту «бабусину шалю» наша національна ідентичність. І не тільки в застіллі... Ми тягнемо в наш побут невластиві нашій культурі стандарти, чужі українському характеру риси, мовні терміни й звороти з англійського словника (ось хоча б і «харизма», «контент», «артефакт» чи «хепіенд»), яким існують в рідній мові відповідники. Не в одного, треба думати, українському поета на зміну колишній певності – «Я певний: не один над книжкою мою / Замислиться і задрижить душою» (Богдан Лепкий) – прийшло б сьогідні розчарування... Мало того, побутовий український лексикон засмічується якщо вже не російсько-українським «суржигом», так «убивчою» (буває, що і в буквальному смислі) мовою соціальних мереж, насичених агресивністю. На який «хепіенд» (щасливий кінець) ми надіємось, коли ось так, на повідку в Інтернеті з його трясовиною вседозволеності, житимемо й далі – від понеділка до понеділка... від Різдва до Різдва?..

Часто доводиться чути, нібито українці в США так «американізувалися», що нічого, окрім гамбургерів та джінсів, в своєму побуті не хочуть мати... Це далеко не так. Я знаю тут, у Штатах, одну українку, яка на Різдво пече хліб на капустяному листку, бо їй і сниться бабуся, примовляюча: «Нема кращого празника, моє дитя, як дух печеного хліба в хаті». Хтось без вишиванки свого Різдва чи Великодня й не уявляє. Хтось уперто варить великодні крашанки в лушпинні з цибулі, а хтось не засне, доки не порозмальовує на завтра писанки...

Чуте, як бринить традиція?.. Бринить глибоко персональною струною. Я, скажімо, готую на Різдво старосвітську ковбасу: жирну свинину не прокручую на м'ясорубці, а нарізаю шматками, змішую з чорним перцем, сіллю й часником, напихаю кишки й зав'язую кінчики червоною ниткою. Адже в поета сказано: «Червоне – то любов...», а в цьому прозаїчному наїдку стільки любови до моїх першоджерел, стільки бажання вгорнутися – хоч і в колючу, але теплу! – «шалю» спогадів про свято свого дитинства! Хоча мама зав'язувала частіше чорною ниткою – не тому, що «журба», а що червону вдень із свічкою не знайти було в крамниціх.

Для всіх нас Різдво, як і Великдень, – це, передусім, мудрий та м'який голос, а часом і плач нашого минулого. До нього якщо не прислухатимемося – втрамимо ті ніті, що в'яжуть нас в один великий і, як співається у Ніні Матвієнко, «наш красний» та «прекрасний» український рід.

Троїцька церква в Яготині, збудована 1800 року останнім Гетьманом Лівобережжя Кирилом Розумовським та оспівана Тарасом Шевченком у повісті «Близнята» (1855). Зруйнована советською владою у 1936 р. Картина Павла Василенка, батька авторки цих спогадів. Оригінал, збережений від 60-х років сім'єю В.О. Лавріненка, експонується в Яготинській картинній галереї

Листи читачів

Шановна редакціє!

Слава Ісусу Христу!

Дуже вдячний Вам за газету. Тільки хороші, світлі слова хочу сказати і глибоку вдячність від усієї душі.

Пам'ятаю, як у далекому 1991 році, 22 травня в урочищі Прощаниця в Завидівському лісі, де поховані козаки (XVII ст.), позрадницьки вбиті поляками, а також воїни-повстанці, що загинули у нерівному бою з фашистськими карателями 31 серпня 1943 року, – я отримав вперше з рук публіциста Андрія Криштальського, з Луцька, газету «Наша віра – православ'я». Ще на місці перечитав її всю, такі там були цікаві матеріали. Зокрема, привернув увагу текст про Канівський хрест, якого прострелили червоноармійці, як із розп'яття Господа нашого Ісуса Христа потекла жива кров (що підтвердили лабораторні аналізи у Вінниці).

Власне, то був не перший номер газети, бо перший видано у вересні 1989 року, коли ще існував СССР.

Згодом, у 1995 році, переглядаючи каталог передплатних видань України, я натрапив на назву газети «Наша віра». Я її передплатив. І вже з нового, 1996 року, мав щастя читати газету вже на 16 сторінках!

Дуже цікаві були статті Євгена Сверстюка, зокрема «Рік високосного сонця». Враження було надзвичайне! Відтоді, в кожному номері шукав статті Євгена Сверстюка. Хоча буде гріх сказати, що читав лише його, бо газету читаю від першої до останньої сторінки.

Важким ударом стала смерть Євгена Сверстюка. Він був у розквіті творчих сил. Але такі реалії земного буття людини: мусить померти, щоб народитися для нового – вічного життя з Богом!

Проте газета й надалі виходить і я радію цьому, бо вона є необхідністю для нашого суспільства. Бо це хліб для життя духовного, востократ необхідніший за матеріальні цінності.

«Наша віра» багато промовляє душі. І це найважливіше. На порозі вже 2017 року мусимо пробудитись, щоб аналізувати минуле і впевнено рухатись в майбутнє разом з «Нашою Вірою».

З повагою –

читач і довголітній передплатник

Петро БРИНЯК,

виходець з Волині,

м. Хмельницький

Олег Рарицький. ПАРТИТУРИ ТЕКСТУ І ДУХУ (Художньо-документальна проза українських шістдесятників). – К.: Смолоскип, 2016

У Національному музеї літератури України презентували монографію кандидата філологічних наук, доцента Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка Олега Рарицького «Партитури тексту і духу» – дослідження художньо-документальної прози українських шістдесятників. Монографія присвячена пам'яті Михайлини Коцюбинської.

Модератор зустрічі, науковий співробітник Музею Наталія Кучер нагадала, що 12 січня – це День українського політв'язня, котрий в Україні відзначають з 1975 року і ця традиція була запроваджена за ініціативою В'ячеслава Чорновола, який закликав протистояти репресіям і жорстокості режиму.

На думку Наталії Кучер, «Партитури тексту і духу» – гостра книга, яка показує автора як людину, що має свою принципову позицію. Важливо також, що книга містить неймовірну кількість спогадів, що є цінними документами історії.

Олег Рарицький розповів, що робота над книгою почалася ще на початку 90-х років, коли в літературу почали повертатися імена, які стали

ядром духу сучасної української літератури. Ця книга – лише невелика частка боргу та пошани інтелектуалам, які зберегли українську культуру. Окрім іншого, його увагу привернуло те, що літератори цього складного періоду в листах висловлювали свої естетичні засади та писали погляди.

Автор монографії поставив своїм завданням системно-аналітичне вивчення метажанру художньо-документальної прози українського шістдесятництва як сегменту цілісного літературного процесу головно другої половини ХХ століття, але також і століття нового – аж до нашого часу.

Автор пропонує в книзі власну концепцію метажанрової моделі нефікційної літератури. Увага автора сфокусована на генезі, генологічній типології і модифікаційних тенденціях та оригінальній поетиці цього типу письменства. Наявний матеріал дає змогу аналізувати, систематизувати й узагальнити художньо-естетичні критерії та засади рецепції й інтерпретації нефікційного тексту в цілому. Водночас в книзі акцентуються

специфічні особливості художньо-документальної прози шістдесятників на рівні змісту і форми творів, їхніх текстових і нетекстових компонентів та жанрових експериментувань.

Автор особливо наголосив у своєму слові важливість осмислення епістолярію шістдесятників. Література цього творчого покоління вперше досягається у всій своїй повноті – від генези до нашого часу, набуваючи при цьому культурно-історичної вмотивованості, жанрової кодифікації, самодостатнього творчого обриса.

Директор видавництва «Смолоскип», літературознавець, літературний критик Ростислав Семків відзначив у своєму виступі цінність спогадів живих очевидців епохи, якими насичена книга та відгукнувся про неї як про «повернення до пам'яті, яка цілісно відтворює добу».

Літературознавець Елеонора Соловей зауважила синетичний, аналітичний характер книги, яка написана з любов'ю та глибоким переживанням теми. За її враженням, для автора ця книга є своєрідною місією та

моральним обов'язком перед тими, про кого він пише. Літературний критик, письменник Володимир Панченко поділився прикладами мемуарної прози шістдесятників, які справили на нього найбільше враження.

Науковий консультант книги, професор Ніна Бернацька високо поцінувала працю Олега Рарицького в плані переосмислення складної доби. Літературознавець Олексій Сінченко зізнався, що був здивований сміливістю і принциповістю автора, тим як він чітко розставляє акценти, бажає говорити відверто та не оминає гострих кутів, таких як приміром у полеміці Д. Павличка з Ю. Бадзьо.

Теплі слова про книжку та її автора сказали також: мистецтвознавець, політичний та громадський діяч Богдан Горинь; поет, дисидент, громадський діяч Микола Горбаль; літературознавець Михайло Наєнко; дружина поета Володимира Підпала Ніла Підпала, журналістка-шістдесятниця Рита Довгань та заступник директора Інституту літератури Сергій Гальченко.

26 січня 2017 року у м. Луцьку помер Микола Георгійович Коц, учасник української визвольної боротьби 60–80-х років ХХ ст., член Всеукраїнського Товариства політичних в'язнів і репресованих та Української республіканської партії (1990 р.), людина стражденної долі і невтомний борець за волю і правду свого народу.

Народився Микола Коц в с. Гуца Любомльського р-ну на Волині.

У 1944 р., коли прийшли советські війська, родинне господарство було розорене. Батько і брат опинилися в сибірських лагерьх, де брат і загинув, а батько був амністований лише 1953 р. Виселення, спалення хати, життя в землянці – все це історія його роду, його історія. Однак в умовах гоніння і поневірянь Микола Коц допомагає братові і сестрі отримати освіту, і сам спробує завершити навчання не лише у вечірній школі, але й у двох ВНЗ – Сільськогосподарській Академії у Києві та на механіко-математичному факультеті Київського університету.

Працюючи від 1962 року виклада-

чем у технікумі, прагне пізнати правду історію України, поширює таку літературу серед студентів.

У 60-і роки Микола Коц став одним із небагатьох сміливців, хто відважився виготовляти й поширювати

листівки з правдивою інформацією про події в країні та закликали до боротьби за волю України. Ці листівки й стали головним пунктом його звинувачення у 1967 р. Вирок був максимальний – ув'язнення в мордовських лагерьх (7 років) та заслання – у Томській області (5 років).

Лише у вересні 1979 р. йому дозволили повернутися до Луцька, де впродовж дев'яти місяців не міг влаштуватися на роботу. Мусив звернутися до МЗС у Києві. В цей напружений час він зустрічається в сто-

лиці з Василем Стусом та іншими дисидентами.

В роки т.зв. «перебудови» частіше буває у Львові й Києві. 1988 р. Микола Коц на мітингу подав В'ячеславу Чорноволу заяву про вступ до Української Гельсінкської Спілки. Розробив власну програму Волинської обласної організації.

Україна в долі і мужній поставі Миколи Коца відбулася високо і правдиво.

**Царство Небесне!
Вічна пам'ять!**

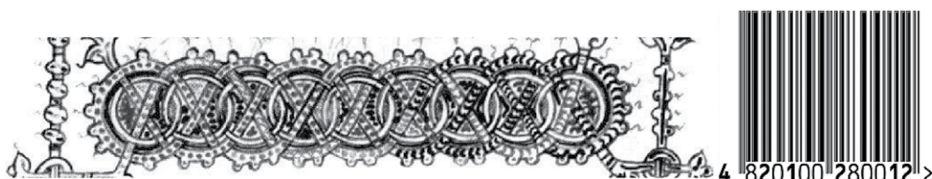
ПОДЯКА ДОБРОЧИНЦЯМ

Від редакції та усіх читачів газети «Наша віра» складаємо щирі подяку благодійникам, котрі своїми внесками посприяли випуску цього числа: отцю Василю Пишному і парафіянам церкви Святої Покрови с. Рубанівське на Січеславщині, Марії Дубик, Мирославі Марич, Раїсі Гусленко, Юрію Федіву, Тарасу Конечному, Надії Кравченко, Вінницькому приватному підприємству «Інструмент-сервіс» (директор Н.Стасюк), Антіну Коломійцю, Олександрю Сугоняко, Йосифу Зісельсу.

Збережімо «Нашу віру» разом!

Благодійні пожертви на підтримку нашого часопису можна надсилати на ім'я головного редактора Раїси Лиші або директора Орини Сокульської з поза меж України – через Western Union, в Україні – поштою – на адресу: Редакція газети «Наша віра», прізвище та ім'я одержувача, аб. скринька 283, Головошта, м.Київ, 01001, Україна – Ukraine або контактувавшись з редакцією персонально.

Тел. 425-68-06; nashavira@ukr.net

**Засновник
і видавець –
колектив
Редакції газети**

**ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Раїса ЛИША**

**ДИРЕКТОР
Орина СОКУЛЬСЬКА**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Раїса ЛИША, Олександр ТКАЧУК, Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОБСІЄНКО, о. Іван РИБАРУК, Олександр СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Ольга КАВУН
Комп'ютерна робота: Майя БУЛАХ

Зайти: вул. Межигірська, 21, будинок видавництва «Смолоскип»
Для листів: Редакція газети «Наша віра», прізвище й ім'я одержувача,
а/с 283, Головошта, м.Київ, 01001, Україна – Ukraine.
<http://nashavira.in.ua/> <http://www.nashavira.ukrlife.org>
Телефон: 425-68-06 E-mail: nashavira@ukr.net

Наш розрахунковий рахунок: 26002300175421, МФО 322669 в ОЩАДБАНКУ
Ідентиф. код №22893760 Підписано до друку 20 лютого 2017 р.